

Wstęp

Cel ćwiczenia

Celem ćwiczenia jest **wytrenowanie od podstaw sieci typu MLP (Multi-Layer Perceptron)** oraz **analiza wpływu wybranych dobrych praktyk** stosowanych w deep learningu na proces uczenia i jakość uzyskiwanych wyników. W trakcie zadania będziemy świadomie podejmować decyzje projektowe dotyczące architektury, przygotowania danych oraz procesu treningu.

Ogólne informacje do zadania

1. Zbiór danych

W zadaniu wykorzystany zostanie zbiór **FashionMNIST**, który jest dostępny domyślnie w bibliotece `torchvision`.

Przy pierwszym uruchomieniu notebooka zbiór danych zostanie pobrany na dysk lokalny. W tym celu należy ustawić flagę `download=True` oraz wskazać odpowiednią ścieżkę w parametrze `root`.

Uwaga: W przypadku korzystania z Google Colab zaleca się podłączenie Google Drive, aby uniknąć ponownego pobierania danych przy każdym uruchomieniu środowiska.

Przykładowy kod do pobrania danych (można go modyfikować):

```
from torchvision import datasets

trainset = datasets.FashionMNIST(
    root="./data",
    train=True,
    download=True,
    transform=transform
)

testset = datasets.FashionMNIST(
    root="./data",
    train=False,
    download=True,
    transform=transform
)
```

Zbiór FashionMNIST służy do **klasyfikacji obrazów należących do 10 różnych klas odpowiadających elementom garderoby** (np. koszulka, płaszcz, but itp.). Nie jest to zbiór przesadnie trudny, natomiast jego plusem jest szybki czas przetwarzania.

UWAGA

Jeśli ktoś chciałby mieć większe wyzwanie to polecam przeprowadzić rozwiązania na zbiorze [CIFAR10](#), który nie jest już tak trywialnym zbiorem (dalej ma obrazki i 10 klas, natomiast klasyfikacja jest trudniejsza oraz czas przetwarzania, będzie większy). Jest on również dostępny w `torchvision.datasets` przez co pobiera go się w analogiczny sposób co MNIST

2. Trenowanie sieci MLP

Celem zadania jest wykorzystanie zdobytej wiedzy z zakresu implementacji modeli w **PyTorch** lub **PyTorch Lightning** do wytrenowania sieci składającej się z kilku warstw liniowych (stąd nazwa **Multi-Layer Perceptron**).

Model będzie używany do klasyfikacji obrazów, mimo że:

- dla danych obrazowych **znacznie lepiej sprawdzają się sieci konwolucyjne (CNN)**,
- MLP nie wykorzystuje informacji o strukturze przestrzennej obrazu.

Świadomie ograniczamy się tutaj do MLP, ponieważ:

- pozwala to skupić się na **uniwersalnych dobrych praktykach**, które będą opisane poniżej;
- ułatwia zrozumienie **dlaczego i w jaki sposób CNN przewyższają MLP** w zadaniach wizji komputerowej.

Dopiero po zaobserwowaniu ograniczeń klasycznej sieci MLP możliwe jest pełne docenienie zalet architektur konwolucyjnych, które zostaną omówione w kolejnych zadaniach.

W ramach teorii potrzebnej do zrozumienia na czym polega uczenie sieci MLP, bardzo mocno polecam pierwsze 4 rozdziały z playlist [Neural Networks 3Blue 1Brown](#), która w świetny sposób tłumaczy to zagadnienie. Dodatkowo jeśli ktoś nie czuje się do końca dobrze z algorytmem propagacji wstecznej, to również polecam obejrzeć.

3. Wykorzystanie dobrych praktyk w trakcie uczenia modelu

W poprzedniej liście zadań trenowaliście **pojedynczy perceptron**, który można uznać za bardzo prostą sieć neuronową. Proces uczenia polegał głównie na doborze podstawowych hiperparametrów, takich jak:

- liczba epok,
- współczynnik uczenia (*learning rate*).

Dodatkowo wykorzystywany był **zbiór walidacyjny**, który pozwalał obserwować wartość funkcji straty na danych niewidzianych przez model w trakcie uczenia. Jest to kluczowy element oceny zdolności modelu do **generalizacji**, czyli sprawdzenia, czy model nie uczy się na pamięć danych treningowych (*overfitting*).

W praktycznych zastosowaniach deep learningu stosuje się jednak **szereg dodatkowych technik**, które:

- stabilizują proces uczenia,
- poprawiają generalizację,

- ułatwiają analizę i debugowanie modeli.

W ramach tego zadania będziecie musieli **zrozumieć wszystkie poniższe techniki** oraz przebadać wpływ części z nich na proces uczenia.

3.1 Monitorowanie `val_loss` i zapisywanie najlepszego modelu

Podczas treningu wartość straty na zbiorze walidacyjnym (`val_loss`) **nie zawsze maleje monotonicznie**. Często model osiąga najlepsze wyniki na danych walidacyjnych w pewnej epoce, po czym zaczyna się przeuczać.

Dlatego:

- w trakcie uczenia monitorujemy `val_loss`,
- zapisujemy parametry modelu z epoki, w której `val_loss` było **najniższe**,
- po zakończeniu treningu **ładujemy najlepszy zapisany model**, a nie ten z ostatniej epoki.

Dlaczego to robimy?

- minimalizujemy ryzyko overfittingu,
- wykorzystujemy model o najlepszej zdolności generalizacji,
- wynik końcowy nie zależy od arbitralnie dobranej liczby epok.

Technika ta jest często realizowana poprzez tzw. *checkpointing*.

3.2 Early stopping

Early stopping to mechanizm, który **automatycznie przerywa trening**, jeśli jakość modelu na zbiorze walidacyjnym przestaje się poprawiać.

Działanie:

- obserwujemy `val_loss`,
- jeśli przez określoną liczbę epok (*patience*) nie nastąpi poprawa,
- trening zostaje zakończony.

Dlaczego to robimy?

- zapobiegamy przeuczeniu modelu,
- skracamy czas treningu,
- oszczędzamy zasoby obliczeniowe.

Early stopping jest szczególnie skuteczny w połączeniu z **zapisywaniem najlepszego modelu**, ponieważ zapewnia, że końcowy model pochodzi z najlepszego momentu treningu.

Materiały

- [Early stopping](#)
-

3.3 Logowanie metryk i funkcji straty

W trakcie treningu należy logować:

- wartość funkcji straty (**loss**),
- metryki jakości (np. accuracy),
- zarówno dla zbioru treningowego, jak i walidacyjnego.

Logowanie może odbywać się:

- do **TensorBoarda**,
- lub w formie danych umożliwiających późniejsze narysowanie wykresów.

Dlaczego to robimy?

- umożliwia to wizualną analizę procesu uczenia,
- pozwala szybko wykryć problemy (np. overfitting, zbyt duży learning rate, niestabilne uczenie),
- ułatwia porównywanie różnych eksperymentów i konfiguracji modelu.

W praktyce logowanie jest jednym z podstawowych narzędzi pracy z modelami deep learningowymi.

3.4 Regularizacja (L1, L2, Dropout)

Regularizacja ma na celu **ograniczenie nadmiernej złożoności modelu**, co poprawia jego zdolność generalizacji.

- **L1 (Lasso):**

- dodaje do funkcji straty sumę wartości bezwzględnych wag:

$$\lambda \sum_i |w_i|$$

- sprzyja rzadkim rozwiązaniom (wiele wag przyjmuje wartości bliskie zeru).

- **L2 (Ridge / weight decay):**

- dodaje do funkcji straty sumę kwadratów wag:

$$\lambda \sum_i w_i^2$$

- zapobiega nadmiernemu wzrostowi wag,
- jest najczęściej stosowaną formą regularizacji w deep learningu.

- **Dropout:**

- w trakcie treningu losowo „wyłącza” część neuronów,

- zmusza się do uczenia się bardziej odpornych reprezentacji,
- działa jak uśrednianie wielu modeli.

Dlaczego to robimy?

- zmniejszamy overfitting,
- poprawiamy stabilność uczenia,
- model lepiej generalizuje na nowe dane.

Uwaga: regularizacja to hiperparametr – jej siłę należy dobrać eksperymentalnie. Zbyt silna regularizacja może prowadzić do *underfittingu*.

Materiały pomocnicze

- [regularyzacja L1 i L2](#)
 - [dropout](#)
-

3.5 Harmonogram uczenia – Cosine Learning Rate Scheduling

Zamiast używać stałego learning rate, często stosuje się **harmonogram jego zmiany w czasie**.

LR scheduling (np. Cosine Scheduling):

- learning rate zmniejsza się zgodnie z krzywą cosinusa,
- na początku uczenie jest agresywne,
- pod koniec staje się bardzo delikatne.

Intuicyjnie:

- duży learning rate pomaga szybko znaleźć dobry obszar rozwiązań,
- mały learning rate pozwala dokładnie „dostroić” wagi.

Dlaczego to robimy?

- poprawiamy stabilność uczenia,
- często osiągamy lepsze minima funkcji straty,
- zmniejszamy potrzebę ręcznego doboru learning rate.

W praktyce harmonogram uczenia często ma **wiekszy wpływ na wynik końcowy** niż niewielkie zmiany architektury.

Materiały

- [cosine scheduling](#)
-

3.6 Batch Normalization

Batch Normalization (BatchNorm) to technika polegająca na **normalizacji aktywacji w warstwach sieci neuronowej** w trakcie treningu.

Dla każdej cechy w mini-batchu:

- odejmowana jest średnia,
- dzielone jest przez odchylenie standardowe,
- a następnie stosowane są uczone parametry skali i przesunięcia.

Intuicyjnie:

- dane „wewnątrz sieci” mają stabilniejszy rozkład,
- kolejne warstwy dostają lepiej uwarunkowane wejście.

Dlaczego to robimy?

- stabilizujemy i przyspieszamy proces uczenia,
- umożliwiamy stosowanie większego learning rate,
- zmniejszamy wrażliwość modelu na inicjalizację wag,
- często poprawiamy generalizację (BatchNorm działa częściowo jak regularizacja).

Ważne uwagi praktyczne:

- BatchNorm **zachowuje się inaczej w trakcie treningu i inferencji** (używa statystyk batcha vs. statystyk zebranych podczas treningu).
- Nie zawsze jest konieczna- w małych sieciach lub przy bardzo małych batchach może **nie przynieść korzyści**.
- BatchNorm **nie jest zamiennikiem regularizacji** (np. Dropoutu), choć czasem może zmniejszyć jej potrzebę.

Matariały

- [Batch Normalization](#)

UWAGA W praktyce nie dodajemy Batch Normalization „w ciemno” do każdej warstwy. Przy części problemów może ona okazać się bardzo pomocna i są pewne architektury które bez niej sobie nie są w stanie poradzić, ale dla prostych problemów jej wpływ może nie być wcale duży. Warto natomiast w każdym przypadku być świadomym, że coś takiego istnieje, ponieważ jest to technika bardzo szeroko stosowana.

4. Elementy architektury i treningu, o których należy pamiętać

Poza dobrymi praktykami związanymi z procesem uczenia (takimi jak early stopping, regularizacja czy harmonogram learning rate), istnieją również **podstawowe decyzje projektowe**, które są **ściśle związane z architekturą sieci oraz sposobem jej trenowania**.

Elementy te często mają **istotny wpływ na zbieżność uczenia, stabilność gradientów oraz końcową jakość modelu**, dlatego warto mieć ich istnienie na uwadze — nawet jeśli w tym zadaniu nie będą one głównym obiektem badań.

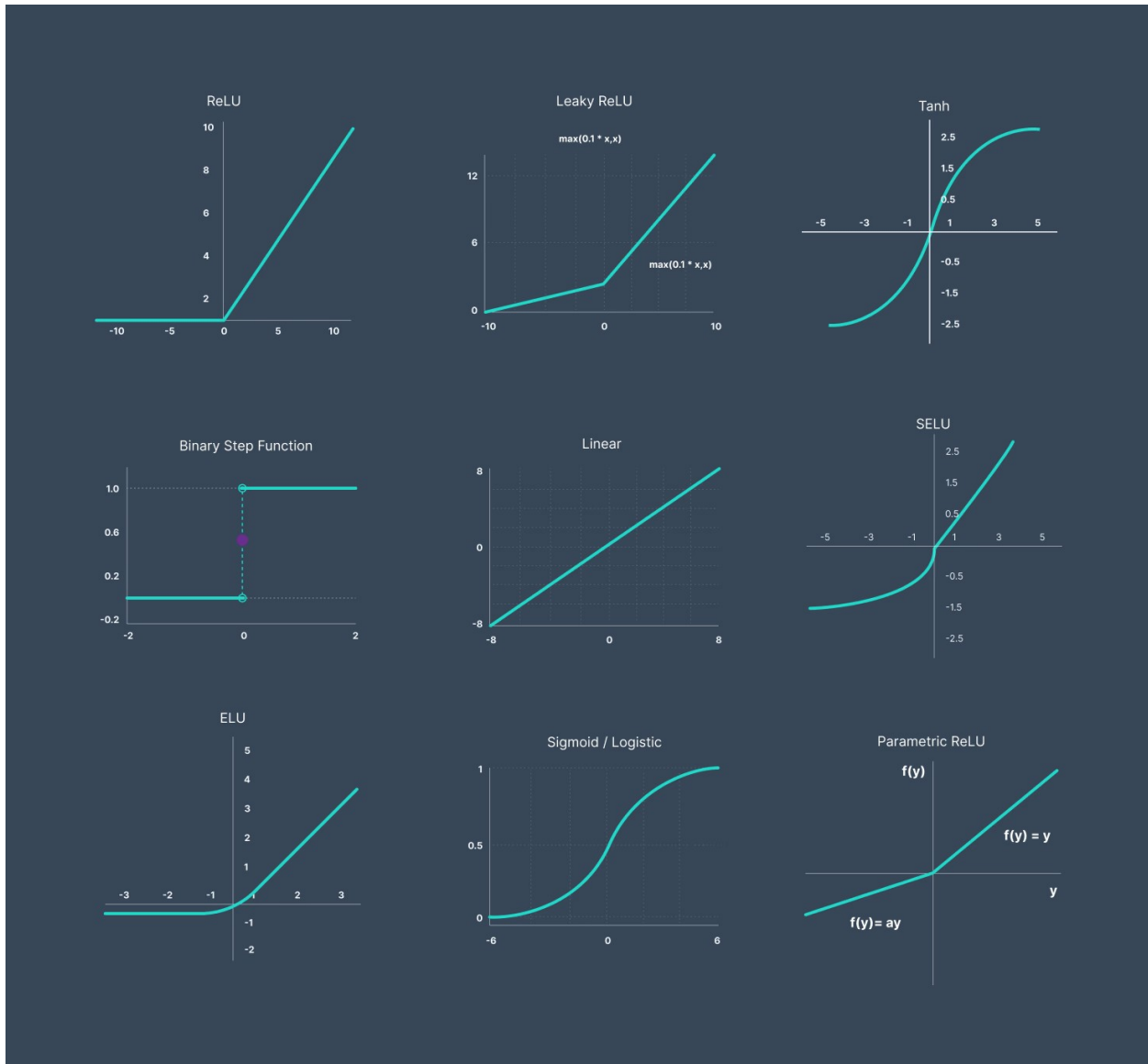
W szczególności należą do nich:

4.1 Funkcje aktywacji

Funkcja aktywacji określa, w jaki sposób sygnał wyjściowy neuronu jest przekształcany i przekazywany do kolejnych warstw. W praktyce deep learningu najczęściej spotyka się następujące, **bazowe funkcje aktywacji**:

- **Sigmoid** Historycznie bardzo popularna, obecnie rzadziej stosowana w warstwach ukrytych ze względu na problem zanikającego gradientu.
- **Tanh** Podobna do sigmoidy, ale o wyjściu symetrycznym względem zera; również może prowadzić do problemów z gradientami w głębokich sieciach.
- **ReLU (Rectified Linear Unit)** Najczęściej stosowana funkcja aktywacji w nowoczesnych sieciach neuronowych; prosta i skuteczna, sprzyja stabilnemu uczeniu.

Wybór funkcji aktywacji wpływa na dynamikę uczenia i może znacząco zmienić zachowanie modelu, nawet przy tej samej architekturze.

4.2 Optymalizatory

Optymalizator określa, **w jaki sposób aktualizowane są wagi modelu** na podstawie obliczonych gradientów funkcji straty.

Do najczęściej stosowanych optymalizatorów należą:

- **SGD (Stochastic Gradient Descent)** Klasyczna metoda oparta bezpośrednio na gradientach; często wymaga starannego doboru learning rate i dodatkowych technik (np. momentum).
- **Adam** Adaptacyjny optymalizator, który automatycznie dostosowuje learning rate dla poszczególnych parametrów; bardzo popularny ze względu na dobrą stabilność i szybkie zbieganie.

Wybór optymalizatora ma wpływ na szybkość uczenia, stabilność treningu oraz jakość znalezionej minimum funkcji straty. W praktyce wybór Adama jest zawsze dobrym wyborem i ciężko znaleźć kod który wybiera inny optymalizator. Kluczowe jednak jest wiedzieć, że tak jak większość optymalizatorów, mocno bazuje na SGD, dlatego warto być świadomym również jak działa ten klasyczny algorytm. Z mniej znanych metod o których warto wspomnieć są [AdaGrad](#), [RMSProp](#)

KROKI DO WYKONANIA ZADANIA

W ramach zadania jesteście proszeni o wykonanie następujących kroków:

1. Przygotowanie danych

- Załadujcie zbiór danych i **zwizualizujcie kilka przykładowych obserwacji** (np. rozmiar obrazów, liczba kanałów, czy są kolorowe czy w skali szarości).
 - Utwórzcie **DataLoadery** dla zbiorów *train*, *validation* oraz *test*, które będą zwracały dane w formacie odpowiednim dla modelu.
 - Na potrzeby tego zadania **augmentacja danych nie jest wymagana**.
-

2. Definicja modelu

- Przygotujcie klasę **ParameterizedMLP**, która będzie definiowała architekturę sieci neuronowej.
 - Klasa powinna być **sparametryzowana**, tak aby możliwe było sterowanie architekturą modelu poprzez przekazywane argumenty, w szczególności:
 - liczba warstw ukrytych oraz liczba neuronów w każdej z nich,
 - użycie Batch Normalization (wystarczy flaga typu `bool`).
-

3. Kod treningowy

- Napiszcie kod umożliwiający trening modelu, **obowiązkowo korzystając z PyTorch lub frameworka PyTorch Lightning**.
 - Kod powinien umożliwiać:
 - logowanie wartości funkcji straty oraz metryk jakości dla zbiorów *train* i *validation* w każdej epoce,
 - ustawienie parametru **patience**, kontrolującego działanie mechanizmu *early stopping*,
 - ewaluację modelu na zbiorze testowym po zakończeniu treningu,
 - zapisanie **najlepszego modelu** (na podstawie wyników walidacyjnych).
 - Proces treningu musi być **zdeterminowany (seedowany)**, tak aby możliwe było rzetelne porównywanie wyników pomiędzy eksperymentami.
-

4. Eksperymenty

Na przygotowanym kodzie należy przeprowadzić **kilka eksperymentów**, których celem jest zbadanie wpływu wybranych technik na proces uczenia modelu.

W szczególności powinny się pojawić następujące eksperymenty:

- **Early stopping** Porównanie przebiegu krzywych uczenia w przypadku:
 - treningu bez early stoppingu,
 - treningu z włączonym early stoppingiem.
 - **Architektura sieci** Eksperymenty z różnymi architekturami sieci. Dowolność jak chcecie do tego podejść. Ja polecam dla dodania ciekawości zadania sprawdzić:
 - bardzo małą architekturę
 - dużą architekturę
 - i jakąś pomiędzy którą uznamy za optymalną
 - **Regularizacja** Porównanie uczenia:
 - z regularizacją L1 lub L2 vs. bez regularizacji,
 - z Dropoutem vs. bez Dropoutu.
 - **Scheduling learning rate** Eksperyment pokazujący wpływ harmonogramu zmiany learning rate. W tym przypadku warto również **logować wartość learning rate w kolejnych epokach**.
 - **Batch Normalization** Porównanie modelu:
 - z Batch Normalization,
 - bez Batch Normalization.
 - **Optymalizator** Porównanie algorytmu optymalizującego wagi:
 - Adam (jako najczęściej stosowany w praktyce)
 - SGD (klasyczna metoda)
-

UWAGI

- Nie jest wymagane przeprowadzanie rozbudowanego *grid searcha* ani badanie wszystkich możliwych kombinacji technik. Wystarczy podejście inkrementalne:
 - trenujecie **bazowy model** (prosta architektura, bez regularizacji, bez schedulingu learning rate, bez early stoppingu, itd),
 - następnie w kolejnych eksperymentach **zmieniacie tylko jeden czynnik naraz** (np. dodajecie early stopping, zwiększacie liczbę warstw, włączacie scheduler itp.) i obserwujecie jego wpływ na wyniki.
- Z tego powodu **wszystkie eksperymenty powinny być wykonywane na tym samym seedzie oraz tym samym podziale danych** (ten sam split train/val/test), aby porównania były miarodajne.

- Warto zadbać o to, aby kod był **czytelny, modularny i dobrze zorganizowany**. W kolejnych zadaniach będziecie pracować z modelami konwolucyjnymi — dobrze napisany kod treningowy będzie można w dużej mierze ponownie wykorzystać.
- W tym zadaniu nie jest wymagane systematyczne porównywanie wszystkich funkcji aktywacji (choć nie jest zakazane), należy natomiast wybrać jedną i uwzględnić ją w implementacji modelu.

